

19-7-73

**Eerste pianoconcert
van Tjakovski**

{stemming?}

De smaak, reuk en de glansloze vreugde van de crisisjaren zitten voor mij opgesloten in flarden pianomuziek.

Flarden die neerdwarrelden van een bakfiets. Want naast het: “manneling op het stoeltje datek jaar komt” en dat je iedere week wel ergens in de stad tegenkwam. Naast de vele blaaspoepen, harmonica spelende verklede volendammers, naast de mysterieuze man die op de dijk vele keren zong: “wie kan me dan zeggen waar woon ik, wie me eerlijk naar huis brengt beloon ik” – wat had die man een stem en hoe lang heb ik die tekst geloofd - naast al die grauwe koffiehuisen bezoekende kerels stond of liever zat toch wel de werkloze hard werkende joodse pianist! Hij troonde als een vorst op die bakfiets en het tegennatuurlijke van die zware donkere piano op die gammele ranke fietsbanden, werd vergroot door borden aan voor en achterzijde tegen de bak gebonden, met krantenknipsels en teksten als: werkloze musici vragen Uw steun.

Wat een grootheid had die nazaat van Abraham wanneer hij zijn keukenstoel verliet en neerdaalde via de framestangen.

Hij hielp de bakfiets op gang brengen dat wel, maar zijn grootheid werd er niet door aangetast. De assistent trapper onderstreepte met zijn gebogen rug en klauwende handen aan de boom, als aardse werkelijkheid de godheid van de vertrapte werkloze musicus.

De eerste strofen van Tjakovski's pianoconcert zijn vuurwerk, humbug, kapsonesmuziek. Maar het ontzag wat de pianist me inboezemde was diep, de ontroering van zijn werk religieus, het effect melancholisch. Tjakovski was een rus. Zijn vertolker een jood. Beiden waren groot.

Horn

Horn zijn broek piepte. Dat had hij gemeen met alle andere loodgieters en ook met groenteboeren en vrachtlui.

De manchesterbroek heeft die eigenschap. Niks bijzonder eigenlijk. Alleen die piep hoorde voor mij bij Horn. Alle andere piepende broeken leken van hem afgeleid. Hij lachte nooit, dat ik me herinneren kan. Zijn haar kroezig en zijn uitdrukking Slavisch. Hij werkte stug. Zijn vakkennis was geheimzinnig evenals die van een smid. Niemand kon het hem nadoen buiten zijn vakkring. 't Was niet te doen het zelve. Hij was broodnodig voor mijn vader als onderaannemer, en als klusjesman voor de buurt. Alleen het brood dat hij zelf nodig had was zeer ongeregeld van toevoer. Vader zei: ik snap het niet, Moeder zei: dat wijf heeft een gat in der hand. Een feit was dat St. Vincentius hem moest helpen en dat de functie van “Eerbied in Godshuis” hem werd gegund niet om zijn lichamelijke overwicht maar om de bijverdienste.

Hij woonde met zijn 3 kinderen in de pishoek. Zo noemde moeder het altijd. Het was de Simon Stevinstraat. Het huis lag tussen een blinde muur van de Wilhelmina school en de achteruitgang van de werkplaats van opa Sibbel. Zij bewoonden van 't huis de bovenwoning. Een riantte woning voor die tijd, gelegen in een zonloze dooie straathoek.

Opeen zomeravond was er een oploop voor de portiek. Horn was zoek. 't Was

maandag, zomer en een mooie avond. Hij was zondagmiddag naar het voetbalveld gegaan, waar hij mede de zorg had voor 'tklaarmaken van het voetbalveld van "de Meer". En nu was hij nog steeds niet thuis. De buurt was druk bezig met te veronderstellen. Wij maakten gebruik van de aanwezigheid van veel jongens om tikkertje te gaan spelen. Plotseling werd alles stil. Daar kwamen aan: Horn geflankeerd door zijn oudste zoon en mijn vader. Horn liep met gebogen hoofd, - ten tijde van v.d. Lubbe zou ik weer aan hem denken -. De buurt ging opzij en de mannen bestegen de donkere trap.

Uit flarden hoorde ik naderhand dat Horn 's nachts geslapen had in de voetbalkeet. Overdag
gezworven door de weilanden. Bij ontdekking door zijn zoon was hij nog in een sloot gesprongen. "Er staat geen halve meter water" zei mijn vader.

Toen ik bij het Eendennest in de sloot viel, 50 jaar later, en de modder geen weerstand gaf aan handen en voeten, schakelde mijn schrik zich vast aan de angst van Horn. Ik zag hem weer duidelijk voor me. Z'n zondagspak droop van modder en kroes.

Het bedekte voor een tijdje zijn crediteurenangst.

De slager

In de hongerwinter was hij groot. Zijn altijd uitgedroogde gezicht was boller. Hij sprak met meer overtuiging. Zijn protestantse uitdrukking werd vaak weggeveegd door flarden roomse grijs. De onderdanige benen waren overgegaan van doorgezakt naar stoer. Zijn achterlijke dochter zag er goed uit in haar rose jurk. De goedkope woning in Nieuw West was niet langer de zichtbare vernedering voor de failliete middenstander.

Hij was geen rotte zwarthandelaar, dat niet. Hij was geen kleine de Vilder, God beware me. Hij was een kleine ambtenaar maar werd als groot beschouwd, dacht ie. Hij voelde zich in een sleutelpositie, maar werd gemanoeuvreerd. Zijn vakkennis stelde hem in staat de verschillen te vinden tussen de werkelijkheid en het op papier aanwezige. Met deze marge wist hij weg. Het verschil tussen vuil en schoon gewicht gaf hij een bestemming. De producenten profiteerden van zijn kennis en deelden hem zijn procenten vet uit. De consumenten zochten bij hem de bron voor de laving van hun honger en gaven hem de centen. En al weldoende voelde hij zich rijker worden en werd zijn aanzien versterkt. Weggevaagd werd de schande van de mislukte "slagerij".

Het was zo mooi begonnen in 1919. De Watergraafsmeer was geen Amsterdam en de Hervormde Gemeente was een hechte gemeenschap die klaar zou staan om de broeder in 't geloof de klandizie te gunnen. Duizend gulden spaargeld kregen een bestemming en daarmee werd hij van knecht in Zaandam middenstander in de meer. De winkel werd voorschriftsgewijs betegeld. De tussenkamer was warm en de schroeihitte van de zonde werd er omgezet in echtelijke zinnebrand. De huiskamer kreeg wat schrale zon van over de school, terwijl de schuur vol stond met een afgedankte worstmachine en kookketel.

Een goed begin voor een toekomstige rund- en varkensslachter.

De werkelijkheid was grauw. 't eerste kind bleek achterlijk. De clandizie was veeleisend en de roomse die het meeste worst aten vonden D. niet vlot genoeg en zijn

worst te weinig gekruid. 't Was en bleef "geef ons heden ons dagelijks brood". Overdag uitbreng tot in Diemen aan toe en 's avonds moest er nog worst gemaakt worden.

Als er maar een knecht af kon dan zou het beter gaan.

Die kans kwam. Bij de zandwegen werd een nieuwe wijk gebouwd. Daar zaten de mensen te wachten op een slager, dacht ie.

Groots opzetten. Geld lenen. De kost gaat voor de baat uit. Een ander laten horen en bezorgen. Zelf achter de toonbank blijven. Het resultaat was een catastrofe. In 1940 werden de creditgevers zenuwachtig en vroegen het faillissement aan. En toen de moffen over de Dam marcheerden betrok het gezin een van de vele leegstaande woningen in Nieuw West.

De diaconie stond de broeder in 't geloof bij. Er was gezorgd voor een baantje bij een exportslager. Slechts over een week ontving hij geld. De export viel weg. D. was werkeloos. De Heer heeft gegeven. De Heer heeft genomen. De naam des Heeren zij gezegend. Geslagen zat hij de hele dag aan tafel maar zijn vrouw bleef vertrouwen.

En de redding kwam toen op een dag de oproep van het arbeidsbureau kwam. Deskundige gevraagd voor het productschap: vlees. Als een fox terriër beet hij zich in de baan. Hij maakte dubbelle weken. Inventarisatie en vaststelling van te leveren vet in geheel Broek in Waterland en wijde omgeving. Hij groeide tot autoriteit. Autoriteit in gewichten en taxaties. Deskundige in mogelijkheden en in 't voorkomen van moeilijkheden. De slaaf werd vrij gekocht door vet.